

IV. kapitola

Dlouhodobá hmotná a nehmotná aktiva

Abstrakt

Modul komplexně vymezuje dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek podle českých účetních předpisů a odlišuje účetní posouzení od daňového vymezení. Vysvětluje prvotní ocenění pořizovací cenou, vlastními náklady a reprodukční pořizovací cenou, pravidla pro aktivaci souvisejících výdajů a rozlišení oprav, údržby a technického zhodnocení. Pozornost je věnována účetním a daňovým odpisům, odpisovým plánům, zbytkové hodnotě, komponentnímu a výkonovému odpisování a zachycení snížení hodnoty. Modul dále popisuje vyřazení majetku prodejem, likvidací, škodou či darováním. Srovnávací část shrnuje přístupy IAS 16, IAS 38, IAS 36, IFRS 16, IAS 40 a IFRS 5 a upozorňuje na zásadní rozdíly proti české úpravě.

DOI: 10.52950/UP.2026.001.04

APA citace: Rotschedl, J. (2026). Dlouhodobá hmotná a nehmotná aktiva. In *Vybrané kapitoly z účetnictví podniku* (pp. 58–75). European Research Center, s.r.o.
<https://doi.org/10.52950/UP.2026.001.04>

Právní a standardizační stav

Text vychází z českých účetních a daňových předpisů účinných ke dni 31. července 2026 a z IFRS Accounting Standards platných k tomuto dni. Číselná označení syntetických účtů odpovídají běžné podnikatelské praxi; účetní jednotka je musí sladit se svým účtovým rozvrhem a vnitřními účetními směrnici.

Cíl modulu	Vymezit dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek, vysvětlit jeho pořízení, ocenění, zařazení, odpisování, technické zhodnocení, snížení hodnoty a vyřazení a porovnat českou úpravu s IAS 16, IAS 38, IAS 36 a IFRS 16.
Klíčová slova	dlouhodobý majetek, pořizovací cena, vlastní náklady, reprodukční pořizovací cena, odpis, oprávka, zbytková hodnota, technické zhodnocení, opravná položka, impairment, IAS 16, IAS 38, IFRS 16
Výstupy z učení	Student správně klasifikuje majetek, určí vstupní ocenění, zaúčtuje typické způsoby pořízení a vyřazení, sestaví účetní odpisový plán, odliší účetní a daňové odpisy a vysvětlí hlavní rozdíly proti IFRS.

1 Význam dlouhodobých aktiv

Dlouhodobá aktiva představují zdroje, které účetní jednotka využívá po dobu delší než jeden rok zejména k výrobě, poskytování služeb, pronájmu nebo k administrativním účelům. Nejsou pořízována za účelem běžného prodeje v rámci provozního cyklu. Jejich ekonomický přínos se obvykle spotřebovává po více účetních obdobích, a proto se jejich pořizovací hodnota zpravidla neúčtuje jednorázově do nákladů, ale rozvrhuje se prostřednictvím odpisů.

České právní předpisy používají pojem dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a podrobně vymezují položky rozvahy. IFRS pracují s jednotlivými skupinami aktiv, zejména s pozemky, budovami a zařízeními podle IAS 16, nehmotnými aktivy podle IAS 38, investicemi do nemovitostí podle IAS 40 a aktivy z práva k užívání podle IFRS 16. Dlouhodobý finanční majetek je předmětem samostatného modulu.

Zásadní pravidlo

Účetní a daňové vymezení majetku nejsou totožné. Účetní jednotka nejprve rozhoduje podle zákona o účetnictví, vyhlášky č. 500/2002 Sb. a své účetní směrnice. Teprve následně posuzuje daňové dopady podle zákona o daních z příjmů.

2 Vymezení podle českých účetních předpisů

2.1 Dlouhodobý nehmotný majetek

Podle § 6 vyhlášky č. 500/2002 Sb. zahrnuje dlouhodobý nehmotný majetek zejména nehmotné výsledky vývoje, software, ocenitelná práva, goodwill, ostatní dlouhodobý nehmotný majetek, nedokončený majetek a poskytnuté zálohy. Doba použitelnosti musí být delší než jeden rok. S výjimkou goodwillu stanoví hodnotovou hranici sama účetní jednotka s ohledem na významnost a požadavek věrného a poctivého zobrazení.

Neexistuje tedy obecně závazný účetní limit 60 000 Kč. Účetní jednotka může například ve vnitřní směrnici stanovit, že software od 100 000 Kč vykazuje jako dlouhodobý nehmotný majetek. Hranice musí být přiměřená velikosti a charakteru podniku, uplatňována konzistentně a nesmí vést k významnému zkreslení účetní závěrky.

Nehmotné výsledky vývoje se vykazují pouze při splnění podmínek vyhlášky; běžné výdaje na výzkum a rutinní inovace nelze automaticky aktivovat.

Software zahrnuje samostatně využitelný programový produkt; software, který je nedílnou součástí funkčnosti stroje, může být součástí ocenění hmotného majetku.

Ocenitelná práva zahrnují například licence, patenty, ochranné známky a obdobná práva, jsou-li samostatně identifikovatelná a splňují účetní podmínky.

Goodwill vzniká zejména při nabytí obchodního závodu nebo jeho části; účetní jednotka jej nevytváří z vlastní dobré pověsti.

Povolenky na emise a některé preferenční limity se vykazují bez ohledu na obecnou hodnotovou hranici.

2.2 Dlouhodobý hmotný majetek

Podle § 7 vyhlášky č. 500/2002 Sb. se dlouhodobý hmotný majetek člení zejména na pozemky, stavby, hmotné movité věci a jejich soubory, pěstitelské celky trvalých porostů, dospělá zvířata a jejich skupiny, jiný dlouhodobý hmotný majetek, nedokončený majetek a poskytnuté zálohy.

Pozemky a stavby se vykazují jako dlouhodobý hmotný majetek bez ohledu na výši ocenění, nejsou-li zásobou nebo zbožím. U samostatných hmotných movitých věcí, jejich souborů a některých dalších položek určuje hodnotovou hranici účetní jednotka. Obecný účetní limit 40 000 Kč neplatí. Rozhodující je doba použitelnosti delší než jeden rok, zvolená hranice významnosti a věrný a poctivý obraz.

Majetek pod účetní hranicí se obvykle účtuje při uvedení do používání do nákladů, případně přes zásoby, a dále se sleduje v operativní nebo podrozvahové evidenci. Způsob evidence musí zajistit ochranu majetku a průkaznost inventarizace.

SKUPINA	TYPICKÉ PŘÍKLADY	HODNOTOVÁ HRANICE
POZEMKY	pozemky, věcná práva související s pozemkem podle účetního vymezení	bez ohledu na výši ocenění
STAVBY	budovy, haly, inženýrské sítě, technické rekultivace	bez ohledu na výši ocenění
HMOTNÉ MOVITÉ VĚCI A SOUBORY	stroje, zařízení, dopravní prostředky, IT technika	určuje účetní jednotka
DOSPĚLÁ ZVÍŘATA A JEJICH SKUPINY	chovná zvířata splňující účetní podmínky	určuje účetní jednotka
NEDOKONČENÝ DLOUHODOBÝ MAJETEK	majetek do okamžiku způsobilosti k užívání	podle skutečných nákladů pořízení

2.3 Účtové skupiny a analytická evidence

Směrná účtová osnova stanoví pro podnikatele účtové skupiny. Konkrétní syntetické účty si účetní jednotka vytváří v účtovém rozvrhu. Běžná praxe používá následující členění:

ÚČTOVÁ SKUPINA	OBSAH
01	dlouhodobý nehmotný majetek
02	dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný
03	dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný
04	nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a pořízení
05	poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek
07	oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku

08	oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku
09	opravné položky k dlouhodobému majetku

Analytická evidence má umožnit identifikaci jednotlivého majetku, jeho umístění, odpovědnou osobu, datum pořízení a zařazení, vstupní cenu, způsob financování, odpisovou skupinu pro daňové účely, účetní odpisový plán, technická zhodnocení, oprávky, opravné položky a datum a způsob vyřazení.

3 Účetní a daňové vymezení

Zákon o daních z příjmů vytváří pro účely stanovení základu daně vlastní kategorii hmotného majetku. U samostatných hmotných movitých věcí a souborů je základní daňovou podmínkou vstupní cena vyšší než 80 000 Kč a provozně-technické funkce delší než jeden rok. Stavby a některé další položky se považují za hmotný majetek podle zvláštního vymezení bez použití této hranice.

Účetní jednotka tak může mít například stroj za 90 000 Kč, který podle její účetní směrnice nepřekračuje účetní hranici 120 000 Kč. Účetně může být jednorázově zachycen v nákladech a sledován operativně, zatímco pro daň z příjmů jde o hmotný majetek odpisovaný podle zákona. Rozdíl je nutné zohlednit při stanovení základu daně a případně při výpočtu odložené daně.

Daňová kategorie nehmotného majetku podle dřívějšího § 32a byla pro majetek pořizovaný od roku 2021 zrušena. Daňová uznatelnost účetních odpisů nehmotného majetku se posuzuje podle obecných a zvláštních ustanovení zákona o daních z příjmů. Na starší majetek se mohou vztahovat přechodná ustanovení.

OBLAST	ČESKÉ ÚČETNICTVÍ	DAŇ Z PŘÍJMŮ
MOVITÝ HMOTNÝ MAJETEK	hranici stanoví účetní jednotka	vstupní cena vyšší než 80 000 Kč a funkce delší než jeden rok
STAVBY A POZEMKY	dlouhodobý majetek bez hodnotového limitu, nejsou-li zásobou	stavby se odpisují podle ZDP; pozemky se daňově neodpisují
NEHMOTNÝ MAJETEK	hranici stanoví účetní jednotka; goodwill bez hranice	pro nově pořizovaný majetek není samostatná daňová kategorie § 32a
ODPISY	podle skutečného průběhu užívání a odpisového plánu	podle zákonných metod, sazeb, koeficientů a odpisových skupin

4 Pořízení a prvotní ocenění podle české úpravy

4.1 Základní oceňovací báze

Způsob prvotního ocenění závisí na způsobu nabytí. Zákon o účetnictví používá zejména pořizovací cenu, vlastní náklady a reprodukční pořizovací cenu.

Pořizovací cena je cena, za kterou byl majetek pořízen, zvýšená o náklady s pořízením související.

Vlastní náklady se použijí u majetku vytvořeného vlastní činností a zahrnují přímé náklady a přiřaditelné nepřímé náklady související s vytvořením majetku.

Reprodukční pořizovací cena je cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje; používá se v zákonem vymezených případech, zejména u některých bezúplatně nabytých položek.

Reálná hodnota není univerzálním způsobem ocenění bezúplatně nabytého dlouhodobého majetku podle českých předpisů. Je třeba použít přesný oceňovací způsob předepsaný pro konkrétní transakci. Také protiúčet závisí na právním důvodu nabytí: dar od třetí osoby, vklad společníka, příplatek mimo základní kapitál nebo přeměna společnosti se neúčtují totožně.

4.2 Náklady zahrnované do pořizovací ceny

Do pořizovací ceny se zahrnují náklady přímo související s pořízením a uvedením majetku do stavu způsobilého k užívání. Typicky jde o dopravu, montáž, clo, projektovou dokumentaci, správní poplatky, odborné posudky, přípravu staveniště a zkoušky před uvedením do používání. Úroky z úvěru lze zahrnout do ocenění pouze při splnění podmínek účetní úpravy a zvolené účetní metody.

Součástí ocenění naopak zpravidla nejsou opravy a údržba, kurzové rozdíly, sankce, náklady na zaškolení zaměstnanců, zásoby nutné k zahájení provozu ani náklady vzniklé po uvedení majetku do stavu způsobilého k užívání. Odpočitatelná DPH není součástí pořizovací ceny; neodpočitatelná DPH se do ní zahrnuje, souvisí-li s pořízením.

Stav způsobilý k užívání

Majetek se zařadí do užívání, jakmile je dokončen, plní zamýšlené funkce a jsou splněny právní, technické a jiné podmínky pro jeho používání. Není nutné čekat na první skutečné využití nebo dosažení plánované výrobní kapacity.

4.3 Typické způsoby pořízení a účetní zachycení

Následující zápisy používají běžná čísla syntetických účtů. Účetní jednotka musí vždy vycházet ze svého účtového rozvrhu.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
DODAVATELSKÁ FAKTURA ZA SOFTWARE BEZ DPH	041 – Pořízení DNM	321 – Dodavatelé
DODAVATELSKÁ FAKTURA ZA STROJ BEZ DPH	042 – Pořízení DHM	321 – Dodavatelé
ODPOČITATELNÁ DPH	343 – DPH	321 – Dodavatelé
ZAŘAZENÍ SOFTWARE DO UŽÍVÁNÍ	013 – Software	041 – Pořízení DNM
ZAŘAZENÍ STROJE DO UŽÍVÁNÍ	022 – Hmotné movité věci	042 – Pořízení DHM

MAJETEK VYTVOŘENÝ VLASTNÍ ČINNOSTÍ – ILUSTRATIVNĚ	041 nebo 042	účtová skupina 58 – aktivace
POSKYTNUTÁ ZÁLOHA NA DHM	052 – Zálohy na DHM	221 – Bankovní účet

U majetku vytvořeného vlastní činností se od roku 2016 aktivace neúčtuje do výnosové účtové třídy prostřednictvím dřívějšího účtu 621. V běžném účtovém rozvrhu se používá účtová skupina 58 jako snížení nákladů, například účet 587 pro aktivaci dlouhodobého nehmotného majetku a 588 pro aktivaci dlouhodobého hmotného majetku.

Příklad pořízení stroje

Společnost, plátce DPH s plným nárokem na odpočet, koupila stroj za 500 000 Kč bez DPH. Doprava činila 12 000 Kč bez DPH a montáž 18 000 Kč bez DPH. Po úspěšné technické zkoušce byl stroj uveden do používání.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
FAKTURA ZA STROJ	042: 500 000 Kč; 343: 105 000 Kč	321: 605 000 Kč
DOPRAVA	042: 12 000 Kč; 343: 2 520 Kč	321: 14 520 Kč
MONTÁŽ	042: 18 000 Kč; 343: 3 780 Kč	321: 21 780 Kč
ZAŘAZENÍ DO UŽÍVÁNÍ	022: 530 000 Kč	042: 530 000 Kč

Vstupní účetní ocenění stroje je 530 000 Kč. Odpočitatelná DPH do ocenění nevstupuje. Náklady na běžné zaškolení obsluhy po zařazení by byly nákladem období, nikoli součástí ceny stroje.

5 Technické zhodnocení, opravy a údržba

Správné rozlišení technického zhodnocení od opravy a údržby ovlivňuje okamžik vzniku nákladu, hodnotu majetku, účetní odpisy i základ daně. Rozhodující není název na faktuře, ale skutečný obsah provedených prací.

Oprava odstraňuje následky opotřebení nebo poškození a uvádí majetek do předchozího nebo provozuschopného stavu. Lze použít modernější materiál nebo technologii, pokud tím nedojde ke změně technických parametrů ve smyslu technického zhodnocení.

Údržba zpomaluje fyzické opotřebení, předchází poruchám a odstraňuje drobné závady.

Technické zhodnocení představuje dokončené zásahy, které majetek rozšiřují, modernizují, rekonstruují nebo jinak zvyšují jeho užité vlastnosti.

Pro účetní účely není obecně stanovena jednotná částka 80 000 Kč. Hranici pro technické zhodnocení stanoví účetní jednotka s ohledem na § 47 vyhlášky č. 500/2002 Sb., významnost a věrný obraz. U staveb se posuzuje významná hodnota ve vztahu k pořizovací ceně nebo

reprodukční pořizovací ceně stavby. Daňové technické zhodnocení hmotného majetku se posuzuje samostatně podle § 33 zákona o daních z příjmů. Zákonný hodnotový test je 80 000 Kč v úhrnu u jednotlivého majetku za zdaňovací období; poplatník může za technické zhodnocení považovat i nižší částku, pokud ji neuplatní přímo jako daňový náklad.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
BĚŽNÁ OPRAVA STROJE	511 – Opravy a udržování	321 – Dodavatelé
NEDOKONČENÉ TECHNICKÉ ZHODNOCENÍ DHM	042 – Pořízení DHM	321 – Dodavatelé
DOKONČENÉ TECHNICKÉ ZHODNOCENÍ STROJE	022 – Hmotné movité věci	042 – Pořízení DHM
TECHNICKÉ ZHODNOCENÍ SOFTWARE	013 – Software	041 – Pořízení DNM

Praktický test

Výměna opotřeбенé části za funkčně srovnatelnou část bývá opravou. Přidání nové výrobní funkce, zvýšení kapacity nebo zásadní změna technických parametrů zpravidla představuje technické zhodnocení. Každý případ je nutné doložit technickou dokumentací a ekonomickým posouzením.

6 Účetní odpisy podle českých předpisů

6.1 Smysl odpisování

Účetní odpis vyjadřuje trvalé snížení hodnoty majetku v důsledku jeho používání, technického a morálního opotřeбенí nebo plynutí času. Oprávky jsou souhrnem dosud zaúčtovaných odpisů a vykazují se jako korekce pořizovací ceny v rozvaze. Zůstatková účetní hodnota je rozdíl mezi oceněním majetku a opravkami, případně upravený o opravné položky.

Odpisovaný majetek se odpisuje podle odpisového plánu postupně v průběhu používání. Průběh spotřeby užitků může být vyjádřen časem, výkonem nebo jinou vhodnou metodou. Zákon ani vyhláška obecně nenařizují, aby se účetní odpis zahájil vždy prvním dnem následujícího měsíce. Účetní jednotka stanoví okamžik zahájení ve vnitřní směrnici, avšak odpisování může začít až poté, co je majetek způsobilý k užívání.

6.2 Odpisový plán

Odpisový plán musí odrážet očekávaný způsob spotřeby ekonomických užitků. Účetní jednotka stanoví zejména:

- odpisovatelnou částku, tedy zpravidla vstupní ocenění snížené o zbytkovou hodnotu, pokud ji účetní jednotka zohledňuje;
- odhadovanou dobu použitelnosti nebo celkovou výkonovou kapacitu;
- odpisovou metodu;

- okamžik zahájení a ukončení odpisování;
- pravidla pro změny odhadu, technické zhodnocení a komponentní odpisování.

Odpisový plán se aktualizuje, změní-li se významně předpokládaná doba používání, intenzita využití, zbytková hodnota nebo způsob spotřeby užitků. Změna účetního odhadu se promítá do běžného a budoucích období; nejde automaticky o opravu chyby minulých let.

6.3 Metody účetních odpisů

METODA	CHARAKTERISTIKA	VHODNÉ POUŽITÍ
ROVNOMĚRNÁ	stejná nebo proporcionální částka za časovou jednotku	majetek s rovnoměrnou spotřebou užitků
DEGRESIVNÍ	vyšší odpisy v prvních letech a nižší později	technologie s rychlým morálním zastaráváním
VÝKONOVÁ	odpis podle kusů, hodin, kilometrů nebo jiného výkonu	stroje a vozidla, kde je spotřeba spojena s výkonem
KOMPONENTNÍ	významné části se odpisují samostatně	stavby, letadla, složitá technologická zařízení

Komponentní metoda je podle české vyhlášky možná u vybraných druhů dlouhodobého hmotného majetku. Účetní jednotka oddělí významné části s odlišnou dobou použitelnosti, například střechu nebo výtah budovy, a odpisuje je samostatně.

6.4 Příklad účetního odpisu se zbytkovou hodnotou

Stroj má pořizovací cenu 530 000 Kč, odhadovanou zbytkovou hodnotu 30 000 Kč a dobu použitelnosti pět let. Při rovnoměrné metodě je odpisovatelná částka 500 000 Kč a roční účetní odpis 100 000 Kč.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
ROČNÍ ÚČETNÍ ODPIS STROJE	551 – Odpisy dlouhodobého majetku 100 000 Kč	082 – Oprávky ke stroji 100 000 Kč

Po pěti letech činí zůstatková účetní hodnota 30 000 Kč, odpovídá-li stále odhadované zbytkové hodnotě. Pokud se odhad změní, upraví se budoucí odpisy.

6.5 Majetek, který se neodpisuje

Neodpisují se zejména pozemky, umělecká díla a sbírky, pokud nejsou odpisovaným majetkem podle zvláštní úpravy, nedokončený dlouhodobý majetek, poskytnuté zálohy a dlouhodobý finanční majetek. Majetek se také neodpisuje před uvedením do stavu způsobilého k užívání.

Goodwill se v českém účetnictví odpisuje. Pokud jeho dobu použitelnosti nelze spolehlivě odhadnout, účetní jednotka zvolí podle § 56 vyhlášky dobu nejméně 60 a nejvýše 120 měsíců a

volbu odůvodní v příloze. Stejně časové rozpětí se uplatní při neodhadnutelné době použitelnosti nehmotných výsledků vývoje.

7 Daňové odpisy hmotného majetku

Daňové odpisy nejsou účetním zobrazením spotřeby majetku. Jde o zákonný nástroj pro stanovení daňově uznatelné části vstupní ceny. Účetní jednotka vede účetní odpisy podle svého odpisového plánu a daňové odpisy eviduje odděleně pro účely daně z příjmů.

Hmotný majetek se zařadí do jedné ze šesti odpisových skupin podle přílohy č. 1 zákona o daních z příjmů. Samotný příklad druhu majetku není dostatečný; rozhodující je zákonné zařazení, zpravidla podle klasifikace CZ-CPA nebo CZ-CC.

ODPISOVÁ SKUPINA	MINIMÁLNÍ DOBA ODPISOVÁNÍ
1	3 roky
2	5 let
3	10 let
4	20 let
5	30 let
6	50 let

Poplatník volí u jednotlivého majetku rovnoměrné nebo zrychlené odpisování; zvolenou metodu zpravidla nelze v průběhu odpisování změnit. Daňové odpisování lze za stanovených podmínek přerušit. Výše odpisu se počítá podle aktuálních sazeb nebo koeficientů zákona, nikoli podle účetní doby použitelnosti.

Pozor na rozdíly

Účetní majetek může být již plně odepsán, ale daňová zůstatková cena může být kladná, nebo naopak. Rozdíl mezi účetní a daňovou hodnotou ovlivňuje úpravy základu daně a u účetních jednotek účtujících o odložené dani také odloženou daňovou pohledávku nebo závazek.

8 Snížení hodnoty podle českých předpisů

Účetní jednotka musí při inventarizaci posoudit, zda účetní hodnota majetku odpovídá skutečnosti. Český zákon rozlišuje přechodné a trvalé snížení hodnoty:

Přechodné snížení hodnoty se vyjadřuje opravnou položkou. Opravná položka se při pominutí důvodů sníží nebo zruší.

Trvalé snížení hodnoty se zachytí prostřednictvím odpisů, mimořádného odpisu nebo vyřazení příslušné části hodnoty podle povahy případu.

Důvodem může být poškození, technologické zastarávání, dlouhodobé nevyužívání, pokles očekávaných výnosů, změna právního prostředí nebo zánik využitelnosti licence. Posouzení musí

být doloženo inventarizačními podklady, technickým posudkem, rozpočtem opravy nebo ekonomickou analýzou.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
TVORBA OPRAVNÉ POLOŽKY K DHM – ILUSTRATIVNĚ	účetová skupina 55	09x – Opravná položka k DHM
ZRUŠENÍ NEBO SNÍŽENÍ OPRAVNÉ POLOŽKY	09x – Opravná položka k DHM	účetová skupina 55

Česká úprava nemá obecný model pravidelného přeceňování běžného dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku směrem nahoru na reálnou hodnotu. Reálná hodnota se používá jen v zákonem vymezených případech. Opravné položky nelze tvořit za účelem zvýšení hodnoty majetku.

9 Dlouhodobá hmotná a nehmotná aktiva podle IFRS

9.1 IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení

IAS 16 se vztahuje na hmotné položky držené pro výrobu nebo dodávku zboží a služeb, pronájem jiným osobám nebo administrativní účely, u nichž se očekává používání po více než jedno období. Aktivum se uzná, je-li pravděpodobné, že účetní jednotce přinesou budoucí ekonomické užítky, a pořizovací náklady lze spolehlivě ocenit.

Pořizovací náklady zahrnují kupní cenu po slevách, přímo přiřaditelné náklady na uvedení aktiva do místa a stavu potřebného pro zamýšlené používání a počáteční odhad nákladů na demontáž, odstranění a obnovu místa, vznikne-li taková povinnost. Odpovídající závazek se uzná podle příslušných pravidel, zejména IAS 37 a IFRIC 1.

Po prvotním uznání lze pro celou třídu aktiv použít model pořizovací ceny nebo model přecenění. Při modelu přecenění musí být účetní hodnoty aktualizovány dostatečně pravidelně, aby se významně nelišily od reálných hodnot. Neplatí univerzální povinnost každoročního přecenění.

Významné komponenty aktiva s rozdílnou dobou použitelnosti se odpisují samostatně. Doba použitelnosti, zbytková hodnota a odpisová metoda se přezkoumávají nejméně na konci každého účetního období. Změny jsou změnami účetních odhadů.

9.2 IAS 38 – Nehmotná aktiva

Nehmotné aktivum podle IAS 38 je identifikovatelné nepeněžní aktivum bez fyzické podstaty. Identifikovatelnost je splněna zejména tehdy, je-li aktivum oddělitelné, nebo vyplývá ze smluvních či jiných práv. Účetní jednotka musí aktivum ovládat a očekávat z něj budoucí ekonomické užítky.

Výdaje ve výzkumné fázi interního projektu se účtují do nákladů. Výdaje ve vývojové fázi se aktivují až od okamžiku, kdy účetní jednotka prokáže všechna kritéria IAS 38, zejména technickou proveditelnost dokončení, úmysl a schopnost aktivum dokončit a používat nebo prodat, způsob tvorby budoucích užitků, dostupnost zdrojů a schopnost spolehlivě měřit náklady.

Nehmotná aktiva s konečnou dobou použitelnosti se amortizují systematicky. Aktiva s neurčitou dobou použitelnosti se neamortizují, ale jejich doba použitelnosti se pravidelně přehodnocuje a

každoročně se testují na snížení hodnoty. Model přecenění lze použít jen tehdy, existuje-li aktivní trh, což je u většiny nehmotných aktiv neobvyklé.

Goodwill podle IFRS

Goodwill získaný při podnikové kombinaci je upraven IFRS 3, nikoli IAS 38. Neodepisuje se. Je přiřazen peněžotvorným jednotkám a nejméně jednou ročně testován na snížení hodnoty podle IAS 36. Ztrátu ze snížení hodnoty goodwillu nelze v pozdějším období zrušit.

9.3 IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv

IAS 36 zakazuje vykazovat aktivum nad jeho zpětně získatelnou částku. Zpětně získatelná částka je vyšší z hodnoty z užívání a reálné hodnoty snížené o náklady na vyřazení. Převyšuje-li účetní hodnota tuto částku, vykáže se ztráta ze snížení hodnoty.

U běžných hmotných a nehmotných aktiv se test provádí, existuje-li náznak snížení hodnoty. Každoroční test bez ohledu na indikátory se požaduje pouze u goodwillu, nehmotných aktiv s neurčitou dobou použitelnosti a nehmotných aktiv, která dosud nejsou připravena k používání. Pokud samostatné aktivum nevytváří nezávislé peněžní toky, testuje se peněžotvorná jednotka.

Ztrátu ze snížení hodnoty jiného aktiva než goodwillu lze za splnění podmínek později zrušit, nejvýše do hodnoty, kterou by aktivum mělo bez předchozí ztráty. Ztráta u goodwillu se nikdy nereverzují.

9.4 IFRS 16 – Leasingy

IFRS 16 vychází u nájemce z jednotného rozvahového modelu. U většiny leasingů nájemce při zahájení vykáže aktivum z práva k užívání a leasingový závazek. Výjimku může použít pro krátkodobé leasingy a leasingy podkladových aktiv nízké hodnoty. Proto není přesné tvrdit, že každý leasing delší než 12 měsíců musí být bez výjimky vykázán v rozvaze.

Aktivum z práva k užívání se následně zpravidla odpisuje a případně testuje na snížení hodnoty. Leasingový závazek se úročí efektivní úrokovou mírou a snižuje o uskutečněné platby. Český statutární model běžného finančního leasingu nadále zpravidla vychází z právního vlastnictví; podkladový majetek proto odpisuje pronajímatel, pokud zvláštní pravidlo nestanoví jinak.

9.5 Další související standardy

IAS 40 upravuje nemovitosti držené za účelem nájemného nebo růstu hodnoty kapitálu. Při modelu reálné hodnoty se změny reálné hodnoty vykazují ve výsledku hospodaření.

IFRS 5 upravuje dlouhodobá aktiva držená k prodeji. Po splnění přísných podmínek se oceňují nižší z účetní hodnoty a reálné hodnoty snížené o náklady na prodej a přestávají se odpisovat.

IFRS 3 upravuje podnikové kombinace a vznik goodwillu.

IAS 23 upravuje kapitalizaci výpůjčních nákladů u způsobilých aktiv.

9.6 Přehled hlavních rozdílů

OBLAST	ČESKÁ ÚPRAVA PRO PODNIKATELE	IFRS
HODNOTOVÝ LIMIT	u vybraných položek jej stanoví účetní jednotka	není pevný limit; rozhodují definice, uznání a významnost
INTERNĚ VYTVOŘENÁ NEHMOTNÁ AKTIVA	užší pravidla vyhlášky	výzkum do nákladů, vývoj se aktivuje při splnění všech kritérií IAS 38
KOMPONENTNÍ ODPISOVÁNÍ	možné u vybraného majetku	povinné pro významné komponenty s odlišnou dobou použitelnosti
NÁSLEDNÉ PŘECENĚNÍ	u běžného DM není obecný model přecenění	IAS 16 a IAS 38 umožňují model přecenění za stanovených podmínek
SNÍŽENÍ HODNOTY	opravné položky a odpisy podle českých pravidel	model zpětně ziskatelné částky IAS 36
GOODWILL	odpisuje se; při neodhadnutelné době 60–120 měsíců	neodepisuje se, každoroční impairment test
LEASING U NÁJEMCE	zpravidla nákladové zachycení podle právní formy	aktivum z práva k užívání a leasingový závazek, s výjimkami

10 Vyřazení dlouhodobého majetku

Majetek se vyřazuje zejména prodejem, fyzickou likvidací, škodou nebo mankem, bezúplatným převodem, vkladem nebo při zániku práv či budoucích užitků. Před vyřazením je nutné dokončit účetní odpisy podle odpisového plánu a určit zůstatkovou účetní hodnotu.

Při vyřazení odpisovaného majetku se zpravidla nejprve zůstatková cena převede do příslušného nákladového účtu proti účtu opravek. Následně se pořizovací cena majetku a opravy vzájemně odúčtují. Původní opora nesprávně používala zápis 541/082 jako úplné vyřazení a označovala účet 549 za mimořádné náklady. Samostatná kategorie mimořádných nákladů již v českém výkazu zisku a ztráty není.

DŮVOD VYŘAZENÍ	ZŮSTATKOVÁ CENA – BĚŽNÝ ÚČETNÍ POSTUP	VÝNOS NEBO NÁHRADA
PRODEJ	541 / 07x nebo 08x	311 / 641; DPH 311 / 343
LIKVIDACE	551 / 07x nebo 08x	případný výnos z materiálu podle povahy

MANKO NEBO ŠKODA	549 / 07x nebo 08x	náhrada škody 335, 378 / 648 podle případu
DAROVÁNÍ	543 / 07x nebo 08x	zpravidla bez výnosu; posoudit DPH a daň z příjmů
ÚPLNÉ ODÚČTOVÁNÍ POŘIZOVACÍ CENY	07x / 01x nebo 08x / 02x	provádí se po doplnění opravek o zůstatkovou cenu

Příklad prodeje stroje

Stroj má pořizovací cenu 500 000 Kč, dosavadní oprávky 400 000 Kč a zůstatkovou účetní hodnotu 100 000 Kč. Je prodán za 130 000 Kč bez DPH.

ÚČETNÍ PŘÍPAD	MD	D
DOÚČTOVÁNÍ ZŮSTATKOVÉ CENY PŘI PRODEJI	541: 100 000 Kč	082: 100 000 Kč
VYŘAZENÍ POŘIZOVACÍ CENY A OPRÁVEK	082: 500 000 Kč	022: 500 000 Kč
FAKTURA ZA PRODEJ BEZ DPH	311: 130 000 Kč	641: 130 000 Kč
DPH 21 %	311: 27 300 Kč	343: 27 300 Kč

Účetní zisk z prodeje činí 30 000 Kč jako rozdíl mezi výnosem 130 000 Kč a zůstatkovou cenou 100 000 Kč. Daňový dopad se posoudí podle daňové zůstatkové ceny a pravidel zákona o daních z příjmů.

11 Nejčastější chyby v praxi

1. Použití neexistující univerzální účetní hranice 40 000 Kč pro hmotný nebo 60 000 Kč pro nehmotný majetek.
2. Záměna účetního a daňového vymezení majetku a odpisů.
3. Zařazení majetku před dokončením a splněním podmínek způsobilosti k užívání nebo naopak nepřiměřené odkládání zařazení.
4. Zahrnutí nákladů na zaškolení, opravy nebo provoz po zahájení používání do pořizovací ceny.
5. Účtování aktivace majetku vytvořeného vlastní činností přes zastaralý výnosový účet 621.
6. Automatické považování každého výdaje nad 80 000 Kč za účetní technické zhodnocení.
7. Mechanické kopírování daňových odpisů do účetního odpisového plánu bez analýzy skutečné užitnosti.
8. Nerozpoznání přechodného snížení hodnoty a nevytvoření opravné položky.
9. Nesprávné vyřazení pouze jedním zápisem bez odúčtování pořizovací ceny a opravek.
10. Označení ostatního provozního nákladu na škodu jako mimořádného nákladu.

11. Zařazení goodwillu do IAS 38 nebo tvrzení, že IAS 36 vyžaduje každoroční test každého hmotného aktiva.

12. Opomenutí výjimek pro krátkodobé leasingy a aktiva nízké hodnoty podle IFRS 16.

12 Shrnutí modulu

Dlouhodobá aktiva jsou prostředky, které účetní jednotka používá déle než jedno účetní období a od nichž očekává budoucí ekonomické užítky. Česká úprava rozlišuje dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a v rámci nich jednotlivé skupiny, například software, ocenitelná práva, stavby, pozemky, hmotné movité věci nebo pěstitelské celky. Účetní vymezení nelze zaměňovat s daňovým. U řady movitých a nehmotných položek stanoví účetní hodnotovou hranici sama účetní jednotka ve vnitřním předpisu s ohledem na významnost a věrný a poctivý obraz. Daňová hranice 80 000 Kč pro určité movité hmotné věci slouží daňovým účelům a neurčuje automaticky účetní klasifikaci ani účetní odpisování. Pozemky a stavby se vykazují podle jejich věcné povahy, nikoli jen podle částky.

Při prvotním uznání se majetek oceňuje pořizovací cenou, vlastními náklady nebo reprodukční pořizovací cenou podle způsobu nabytí. Do pořizovací ceny patří přímé náklady potřebné k uvedení majetku do stavu způsobilého k užívání, například doprava, montáž, projektové práce, clo nebo zkoušky po odečtení výnosů z jejich výstupů, jsou-li podle příslušné úpravy součástí ocenění. Naopak běžné provozní ztráty, zaškolení personálu, reklama nebo náklady vzniklé až po uvedení do užívání se zpravidla účtují do období. Majetek vytvořený vlastní činností se oceňuje vlastními náklady a jeho aktivace se účtuje podle současné české účtové techniky. Rozhodující okamžik zařazení nastává tehdy, kdy je majetek dokončen a způsobilý k zamýšlenému užívání.

Po zařazení je nutné rozlišovat technické zhodnocení, opravu a údržbu. Technické zhodnocení mění technické parametry, vybavení, použitelnost nebo výkonnost a při splnění účetních podmínek zvyšuje ocenění majetku. Oprava odstraňuje následky opotřebení nebo poškození a uvádí majetek do předchozího stavu, zatímco údržba zpomaluje opotřebení a předchází poruchám; obě se zpravidla účtují do běžných nákladů. Účetní odpisy systematicky rozdělují odepisovatelnou částku majetku podle očekávaného způsobu spotřeby užitek. Odpisový plán musí vycházet z doby použitelnosti, zbytkové hodnoty, intenzity využití a případně významných komponent. Lze použít časovou, výkonovou nebo komponentní metodu. Účetní odpis, oprávka a zůstatková hodnota jsou různé pojmy a účetní odpisy nemají automaticky kopírovat daňové odpisy. Neodpisují se zejména pozemky a další aktiva, u nichž se užitek systematicky nespotřebovává.

Účetní jednotka musí při inventarizaci a závěrce posoudit snížení hodnoty. Přechodné snížení se v českém účetnictví vyjadřuje opravnou položkou, zatímco trvalé snížení se promítá do odpisového plánu, mimořádného odpisu nebo vyřazení. Při prodeji, likvidaci, škodě, darování nebo jiném vyřazení se nejprve doúčtují odpisy, zúčtují oprávky a vykáže zůstatková cena podle důvodu vyřazení; výnos z prodeje se zachytí samostatně. Správné zachycení vyžaduje analytickou evidenci pořizovací ceny, opravek, technického zhodnocení, umístění a odpovědnosti.

IAS 16 upravuje pozemky, budovy a zařízení a po prvotním uznání umožňuje model pořizovací ceny nebo model přecenění. Vyžaduje komponentní odpisování významných částí s odlišnou dobou použitelnosti. IAS 38 rozlišuje výzkumnou fázi, jejíž náklady se účtují do výsledku, a vývojovou fázi, v níž lze náklady aktivovat pouze při splnění přísných kritérií. IAS 36 používá zpětně ziskatelnou

hodnotu a u goodwillu, nehmotných aktiv s neurčitou dobou použitelnosti a aktiv dosud neuvedených do užívání vyžaduje pravidelné testování i bez indikátorů. IFRS 16 vykazuje u nájemce právo k užívání a leasingový závazek, IAS 40 řeší investice do nemovitostí a IFRS 5 aktiva držena k prodeji. Tyto modely jsou podrobnější než běžné české statutární zachycení a při převodu mezi rámci vyžadují samostatné úpravy.

Základní právní a odborné zdroje

Právní předpisy a standardy je nutné používat v aktuálním znění. Níže uvedené zdroje odpovídají stavu k 31. červenci 2026:

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zejména § 7, § 24 až § 28. Oficiální znění: <https://e-sbirka.gov.cz/sb/1991/563>

Vyhláška č. 500/2002 Sb., zejména § 6, § 7, § 47, § 56 a § 56a. Oficiální znění: <https://e-sbirka.gov.cz/sb/2002/500>

Český účetní standard pro podnikatele č. 013 – Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zejména § 24 a § 26 až § 33. Oficiální znění: <https://e-sbirka.gov.cz/sb/1992/586>

IAS 16 Property, Plant and Equipment; IAS 38 Intangible Assets; IAS 36 Impairment of Assets; IAS 40 Investment Property; IFRS 5; IFRS 16 Leases; IFRS 3 Business Combinations. Přehled standardů: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/>

Doporučená literatura: STEJSKALOVÁ, Irena. Finanční účetnictví pro manažery s netradičně pojatými případovými studiemi. 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. RANDÁKOVÁ, Monika. Finanční účetnictví v České republice po 1. 1. 2016. Praha: Oeconomica, 2018. Pro praktickou aplikaci je nezbytné doplnit starší literaturu aktuálním zněním právních předpisů.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vysvětlete rozdíl mezi dlouhodobým nehmotným a hmotným majetkem.
2. Kdo stanoví účetní hodnotovou hranici pro software a hmotné movité věci?
3. Proč nelze obecně používat účetní limity 40 000 Kč a 60 000 Kč?
4. Kdy se pozemek nebo stavba vykazuje jako dlouhodobý majetek bez ohledu na výši ocenění?
5. Rozlište pořizovací cenu, vlastní náklady a reprodukční pořizovací cenu.
6. Uvedte pět nákladů, které mohou vstoupit do pořizovací ceny stroje, a tři náklady, které do ní nevstupují.
7. Definujte stav způsobilý k užívání a vysvětlete jeho význam.
8. Jak se od roku 2016 účtuje aktivace majetku vytvořeného vlastní činností?
9. Rozlište opravu, údržbu a technické zhodnocení.
10. Jak se liší účetní a daňový limit pro technické zhodnocení?
11. Jaký je rozdíl mezi odpisem, opravkou a zůstatkovou hodnotou?

12. Proč účetní odpisy nemají automaticky kopírovat daňové odpisy?
13. Za jakých podmínek lze použít výkonovou nebo komponentní metodu?
14. Který dlouhodobý majetek se neodpisuje?
15. Jak se v českém účetnictví zachytí přechodné a trvalé snížení hodnoty?
16. Vysvětlete základní model IAS 16 po prvotním uznání.
17. Jak IAS 38 rozlišuje výzkumnou a vývojovou fázi?
18. Která aktiva se podle IAS 36 testují každoročně bez ohledu na indikátory?
19. Jak se liší goodwill podle české úpravy a IFRS?
20. Popište účetní kroky při prodeji částečně odepsaného stroje.

Testové otázky

1. **Hodnotovou hranici pro vykázaní hmotné movité věci jako dlouhodobého majetku v českém účetnictví:**
 - 1.1. vždy stanoví zákon částkou 40 000 Kč
 - 1.2. stanoví účetní jednotka s ohledem na významnost
 - 1.3. stanoví finanční úřad
 - 1.4. je vždy totožná s daňovou hranicí
2. **Pozemky se podle vyhlášky č. 500/2002 Sb. vykazují jako dlouhodobý majetek:**
 - 2.1. jen nad 80 000 Kč
 - 2.2. jen pokud se odpisují
 - 2.3. bez ohledu na ocenění, nejsou-li zbožím
 - 2.4. pouze podle rozhodnutí účetní jednotky
3. **Odpočitatelná DPH při nákupu stroje:**
 - 3.1. je součástí pořizovací ceny
 - 3.2. účtuje se zpravidla odděleně na účet DPH
 - 3.3. je vždy nákladem
 - 3.4. zvyšuje oprávky
4. **Náklady na běžné zaškolení obsluhy po uvedení stroje do užívání:**
 - 4.1. jsou vždy součástí pořizovací ceny
 - 4.2. jsou zpravidla nákladem období
 - 4.3. jsou technickým zhodnocením
 - 4.4. účtují se do opravek
5. **Aktivace dlouhodobého majetku vytvořeného vlastní činností se v běžné současné praxi účtuje:**
 - 5.1. do účtové skupiny 58
 - 5.2. vždy na účet 621
 - 5.3. přímo proti základnímu kapitálu
 - 5.4. pouze podrozvahově
6. **Účetní odpisy musí začít:**
 - 6.1. vždy prvním dnem následujícího měsíce
 - 6.2. před dokončením majetku

- 6.3. nejdříve po uvedení majetku do stavu způsobilého k užívání podle odpisového plánu
- 6.4. až po úplném zaplacení faktury
- 7. **Přechodné snížení hodnoty dlouhodobého majetku se v českém účetnictví vyjadřuje:**
 - 7.1. rezervou
 - 7.2. opravnou položkou
 - 7.3. základním kapitálem
 - 7.4. časovým rozlišením
- 8. **U IAS 16 je komponentní odpisování:**
 - 8.1. zakázáno
 - 8.2. povinné pro významné části s odlišnou dobou použitelnosti
 - 8.3. pouze daňovou metodou
 - 8.4. možné jen u pozemků
- 9. **Výdaje ve výzkumné fázi interního projektu podle IAS 38:**
 - 9.1. se vždy aktivují
 - 9.2. se účtují do nákladů
 - 9.3. se vykazují jako goodwill
 - 9.4. se účtují do OCI
- 10. **Goodwill podle IFRS:**
 - 10.1. patří do IAS 38 a odpisuje se 60 měsíců
 - 10.2. neodepisuje se a testuje se každoročně na impairment
 - 10.3. se přeceňuje každý rok do OCI
 - 10.4. se vždy účtuje přímo do nákladů
- 11. **Každoroční test podle IAS 36 bez ohledu na indikátory se vyžaduje:**
 - 11.1. u každého stroje
 - 11.2. pouze u zásob
 - 11.3. zejména u goodwillu a nehmotných aktiv s neurčitou dobou použitelnosti
 - 11.4. pouze u pohledávek
- 12. **IFRS 16 umožňuje nájemci výjimku zejména pro:**
 - 12.1. všechny nemovitosti
 - 12.2. krátkodobé leasingy a aktiva nízké hodnoty
 - 12.3. leasingy delší než 12 měsíců
 - 12.4. pouze finanční instituce
- 13. **Zůstatková účetní hodnota je:**
 - 13.1. pořizovací cena plus oprávky
 - 13.2. pořizovací cena snížená o oprávky a případné korekce
 - 13.3. prodejní cena
 - 13.4. vždy daňová zůstatková cena
- 14. **Při prodeji odpisovaného stroje se výnos z prodeje běžně účtuje:**
 - 14.1. 311 / 641
 - 14.2. 541 / 082
 - 14.3. 551 / 022
 - 14.4. 343 / 321
- 15. **Účet 549 je v současném českém účetnictví:**
 - 15.1. mimořádný náklad

- 15.2. běžně používaný účet pro jiné provozní náklady podle účtového rozvrhu, nikoli samostatná mimořádná kategorie
- 15.3. účet dlouhodobého majetku
- 15.4. účet výnosů

Řešení testu

Správné odpovědi

1. b, 2. c, 3. b, 4. b, 5. a, 6. c, 7. b, 8. b, 9. b, 10. b, 11. c, 12. b, 13. b, 14. a, 15. b